

Praktijkervaringen met Pol de muis ~ een kinderboek

Twee kleuterleidsters hadden "Pol de muis" twee dagen in hun klas. Ze vertellen over hun ervaringen.

Een moeder vertelt wat het boekje voor de driejarige Bram betekende.

We suggereren verder enkele mogelijkheden i.v.m. nawerking en staan stil bij enkele passages die vragen oproepen.

Vooraf een bondige schets van de inhoud van het boekje "Pol de muis is bang en dat is heel gewoon" door Liva Willems. Uitgeverij Infodok vzw, Bogaardenstraat 79, 3000 Leuven (62 pp., 190 fr.):

Pol de muis is bang : zijn pootjes trillen, zijn keel is droog, zijn hart klopt in zijn keel.

Als men Pol zegt dat hij flink moet zijn, heeft hij de indruk dat men hem niet begrijpt en dat maakt hem nog meer bang.

Als zijn vriend belooft bij hem te blijven, dan helpt hem dat ook niets vooruit want :

"Als je weg bent
dan ben ik toch weer echt alleen
en dan ben ik nog banger..."

Plots vindt Pol de oplossing :

"Ik weet wat ik wil:
dat je me bang laat zijn,
dat je niet zegt :
wat ben jij flauw,
dat je me niet wil helpen,
en dat je me niet zegt :
wees toch eens flink,
of dat je zegt :
alle muizen durven dat,
en jij niet, sliep uit !
Dan wordt ik nog meer bang...
Ik wil dat je zegt :
Ja Pol, je bent bang hé ?

Pol en zijn vriend proberen het
een paar keer en het lukt !

ze zijn niet meer zo bang, en Pol
durft al wat meer.

BIJ DRIEJARIGEN

- Kennismaking met het verhaal

De eerste keer las ik het voor aan een vijftal kleuters.
Ik had gevraagd : "Wie wil met dat boek vertellen ?"
Het waren vooral de oudsten van mijn klas die erop af-
kwamen.

Ik dacht dat de dialoogvorm tussen Pol en het jongetje
nogal verward zou overkomen, daarom heb ik in het begin
uitgelegd dat dat twee dikke vrienden zijn en dat die in
het boek met elkaar praten.

Ik heb hier en daar een paar moeilijkeren dingen (bvb. "di-
ploma van echte muis" weggelaten en af en toe wat uitleg
bijgevoegd.

Het werd voor de kleuters een spannend boek door twee
momenten :

- als de jongen heel hard roept op Pol;
- als Pol de jongen heel hard doet schrikken door BEU...
te roepen.

Ik riep dat zelf ook heel hard, en dat vonden ze boeiend.
De volgende keren voelde ik dat ze daarop wachtten. Ze
wisten op welke blz. het ging komen. Dat was heel plezier-
rig.

Twee kleuters waren enorm geboeid, maar de rest bleef ook
zitten tot het allerlaatste. Dat is niet zo gewoon want
het is een lang verhaal.

Ik heb het tweemaal na mekaar verteld. Tussenin praatten
we over "zelf bang zijn" en over " wat durf je en wat durf
je niet". Het geheel duurde drie kwartier !

De dag daarop wou Corneel dat ik het opnieuw vertelde en
dan zei hij : "Nu moet je het nog eens vertellen", en toen
het gedaan was : "Ik wil dat ge het nu nog een paar keer

vertelt en dan is het genoeg".

- Praten naar aanleiding van het verhaal.

"Waarvan ben jij bang ?"

"Ik ben bang van een hond, want die kan mij bijten, en die kan op mijn rug springen,...en van een nijlpaard, die kan mij opeten en die heeft een grote muil,...en van kippen, want die kunnen pikken !".

Bij "Ik durf nog niet", en "ik durf al" gingen ze zoeken naar wat ze durfden; praten over wat ze niet durfden ging moeilijker.

Op een bepaald ogenblik zijn ze beginnen bluffen :

"Ik durf van de trap van bovenaf springen !"

Misschien zijn ze wel bang en maken ze zich sterker door stoer te doen en grootse dingen uit te vinden.

Peter : "Van spinnen ben ik ook bang !"

leidster : "Als je spinnen ziet, dan ben je bang"

Peter : "Ja, die komen uit mijn kamer en die komen dan onder de doos".

leidster : "Je bent soms bang dat hij in die doos zou kruipen..., zit daar iets in van jou ?"

Peter : "Daar zitten mijn blokken in en die kan mij dan bijten".

leidster : "Als die spin in jouw blokkendoos zit en je wilt dan met je blokken spelen, dan ben je bang dat die spin je zal bijten".

- Betekenis van het boek

Het hele verhaal, het hele proces dat erin beschreven wordt vind ik soms nogal moeilijk weergegeven voor mijn driejarige.

De kern van het verhaal komt niet in één keer over, het verhaal sijpelt langzaam door.

Mijn geloof in het boek is op enkele dagen tijd vergroot.

In het begin had ik nogal wat objecties.

Het is een boek dat ik moeilijk laat liggen, denk ik. Bij het lezen word je, als volwassene, geconfronteerd met gevoelens, weerstanden enz.

Dat moet je stilaan leren verwerken.

BIJ VIJFJARIGEN

- Kennismaking met het verhaal

Ik heb het aangeboden zoals ik vaak materiaal aanbied:

"Ik heb hier een boekje over "Pol de muis"; Pol is bang;

Wie het graag wil horen mag bij mij komen".

In het begin had ik een grotere groep. Vooral kinderen waarvan ik vermoed dat ze daarrond problemen hebben kwamen erop af. Een aantal zijn afgedropen; die vonden het niet zo boeiend. Waarschijnlijk omdat het boek eigenlijk geen echt verhaal is, wel wat losse zinnen eigenlijk. Drie kinderen bleven tot het einde.

Vooraf had ik een gesprek met hen over wat bang zijn voor hen betekende. Eén van de kleuters zei :

"Bang zijn is niet fijn, ik ben vaak bang en dan schudt mijn bed en dan beef ik, en dan zegt mama dat spoken niet bestaan en dan gaat het wel voorbij".

Ik heb gezegd : "We gaan eens zien hoe dat bij Pol de muis is en dan kunnen we er straks over praten".

Ik heb het praktisch helemaal voorgelezen. Ik vond het moeilijk omdat het voortdurend dialogen zijn en dan moet je soms aanvullen in de zin van : "... dat zegt Pol of, ... dat zegt het manneke". We hebben het boek twee, drie keer doorgenomen.

- Praten naar aanleiding van het verhaal

"Ik ben bang in het donker, en als het donker is, en de lichtjes branden niet dan ben ik bang voor een leeuw en voor een slang of voor geesten. Dan zegt mama : als je rap slaapt, dan ben je niet meer bang, want dan vergeet je het".

Leidster : "Je zou misschien liever hebben dat mama dat niet zegt, of dat ze iets anders tegen je zegt ?"

"Ja ik heb niet graag dat mama dat zegt. Ik zou graag heb-

ben dat mama bij mij komt slapen en dat ik mijn armen
rond haar nek kan leggen, want dan ben ik niet meer bang".
"Ik was vroeger wel eens bang van "de Hulk" en voor de
duivel maar die kan ik nu tekenen en dat is nu voorbij".
Leidster : "Vind je dat je niet meer bang bent omdat je
het kan tekenen, of heb je er nog over nagedacht ?"
"Nee, als ik het kan tekenen dan is het voorbij. Als ik
de duivel teken is hij niet griezelig, maar als ik eraan
denk vind ik 'm wel griezelig".

- Betekenis van het boekje

Het lijkt me een verhaal om bij voorkeur in kleine groepjes te vertellen, of individueel, vooral dan voor kinderen die er nood aan hebben.

Ik denk dat veel kinderen problemen hebben met bang zijn en dat ze er vaak moeilijk kunnen over praten omdat het eigenlijk niet aanvaard wordt. Het is een taboe, bang zijn. Het boekje helpt om daarover te praten.

De kleuters begrepen dadelijk de pointe van het boekje, er ging precies een lichtje op :

"Ja, als mijn mama zegt dat ik nog klein ben, dan vind ik dat niet fijn".

"Mijn mama zegt niet dat ik bang mag zijn, dat zegt ze niet".

Toen ze naar huis gingen vroeg ik aan Jeroen :

"Vond je het fijn om in het boekje te kijken ?" en hij zei:

"Ja, ik wil er maandag nog eens in kijken".

Ik denk dat het een boekje is waar ze -nu ze het een paar keer met mij hebben doorgenomen- wel zullen naar grijpen.

NAWERKING-VERWERKING.

"Pol de muis" is voor sommige kleuters aanleiding om eigen ervaringen rond "bang zijn" te vertellen. Als leidster kan je de kleuters steunen bij hun poging om die ervaringen te verkennen en te verwoorden (ervaringsgerichte dialoog). Het verhaal kan ook op andere manieren doorspelen in het

klasgebeuren. Hier volgen enkele voorbeelden en suggesties.

Na het verhaal (+gesprek) plan je best niet onmiddellijk een geleide activiteit. Je laat beter de kleuters de kans zelf het materiaal of kanaal te kiezen waarlangs ze hun indrukken kunnen verwerken.

Misschien merk je sporen van het verhaal tijdens de spontane activiteiten van de kleuters, bvb. tijdens het verven, tijdens gesprekjes tussen kleuters, tijdens rollenspelen,...

Wil je toch iets aanbieden, dan bvb. beeldend materiaal (tekengerief, verf, vingerverf, klei,...). Klei biedt het voordeel dat het een materiaal is dat uitnodigt om emoties te verkennen, vorm te geven en te verwerken. Bovendien maakt het de overstap naar rollenspel klein. Uit eigen ervaring leerde ik dat kleuters vaak spontaan met hun kleifiguren gaan spelen.

"Pol de muis" kan ook door de dag heen een invalshoek zijn om situaties of ervaringen i.v.m. "bang zijn" bespreekbaar te maken.

OVER DRAKEN, MOORDENAARS EN ANDERE GRIEZELFIGUREN

Pol de muis is dus bang,...ook voor draken, dieven-met-een-mes.... In het boek staan enkele tekeningen over die griezelfiguren. Ze vormen aanleiding om ons af te vragen : Maken we de kinderen niet nodeloos bang door ze die tekeningen te laten zien ? Het is een vraag waar je niet zomaar "ja" of "neen" kan op antwoorden. Eerst laten we de mama van Bram aan het woord; dan volgen enkele standpunten en ervaringen rond die vraag.

Bram, drie jaar, was een tijd terug vaak bang. Hij zag overal monsters, zowel in huis, boven en beneden, als in de tuin.

Ik denk dat dit samenging met een periode waarin hij veel belang hechtte aan het magische, het abracadabra. "Hocus-pocus" en "plots" waren toen stopwoorden.

Hij had ook angstgevoelens. Hij was bang van "zijn" monsters, en vond daar geen oplossing voor. Wij moesten zijn monsters weggagen en ze hem dan laten weggagen. Maar dat was zijn oplossing niet.

Hij was dus bang voor zijn monsters, maar koesterde ze ook; ze mochten niet weg van hem, ze moesten daar blijven. We moesten altijd opletten waar we liepen, we mochten er niet op trappen : "Vake, pas op ! Mijn monster zit daar !"

We vonden er geen oplossing voor. Hij durfde niet alleen naar boven of naar 't W.C. Daar zat altijd een monster, en dat moest verjaagd worden.

In die periode kreeg ik "Pol de muis" in handen. Ik ben het boekje beginnen vertellen. Na een paar blz. vertelde hij verder.

Hij heeft daar voor het eerst heel duidelijk een monster gezien : die draak en die moordenaar. Daar heeft hij zelf een betekenis aan gegeven : "Die eten de muis op", en "daarvan is die muis bang". Later werd dat : "De muis mag bang zijn," en "ik mag bang zijn".

Van dan af heeft hij zelf een oplossing gevonden om zijn monsters te verjagen : hij zet zich in zijn bed, en vanachter de stijlen roept hij ze toe, en dan zijn ze weg en blijven weg zolang hij in de kamer is. Hij kan dus macht uitoefenen op zijn monsters.

Dat boek heeft ertoe bijgedragen dat hij zijn eigen angsten een stuk geaccepteerd heeft.

De tekening van de muis die roept was voor hem heel belangrijk : "Kijk zo roept de muis : wa-wa-wa!..." Dat is zijn roep tegen zijn monsters geworden.

STANDPUNTEN

Standpunt 1

- Ik zou een kleuter die prenten nooit laten zien. En als een kleuter zelf met zo'n prenten of beelden afkomt, dan zou ik hem onmiddellijk geruststellen en uitleggen dat

draken en zo niet bestaan, dat ze vroeger misschien wel bestaan hebben, maar nu zeker niet meer. Het kind zit immers met een foutief beeld van de werkelijkheid. Dit kan nodeloze angsten oproepen.

Standpunt 2

- Ik ben ervan overtuigd dat het goed is voor kinderen, die prenten te laten zien en erover te vertellen. Draken, slangen en moordenaars zijn immers symbolen voor angsten die in het onbewuste van een kind sluimeren. Het stelt dus geen problemen, integendeel: het kind herkent er zijn eigen angsten in. Erover praten helpt hem die angsten te aanvaarden en te verwerken. Het feit dat het verhaal goed afloopt betekent op zichzelf al een stukje bevrijding.

Standpunt 3

-Ik ben altijd voorzichtig met zo'n zaken. Als een kleuter er zelf mee afkomt of mee bezig is dan ga ik daar niet direct tegenin. Ik probeer aan te voelen wat die symbolen voor hem betekenen: - Zijn het bij Ilse symbolen voor eigen angsten?

- Is Patrick eerder onschuldig "monstertje" aan het spelen omdat hij gisteren het "koekjesmonster" (sesamstr.) op T.V. zag?

Voor Ilse bestaan die monsters écht, en ik zal het bestaan ervan niet uit haar hoofd praten. Misschien kan ik haar helpen haar angsten te aanvaarden en te verwerken. Dan worden die monsters misschien minder bedreigend.

Ik aarzelde om die prenten aan mijn kleuters te laten zien. Voor Ilse bieden ze misschien herkenningspunten voor haar eigen angsten, maar bij Patrick of Jeroen brengen ze misschien nieuwe elementen in hun "bang zijn" binnen. Misschien worden die draken en zo wel "echt" voor hen en krijgen zij een verwrongen beeld van de werkelijkheid. Kweek ik dan niet nodeloos angsten? Ik heb die prenten

met die dief en die draak dan ook met een papierklem dichtgemaakt. Ik vind dat ik in mijn klas met driejarigen voorzichtig moet zijn als ik zo'n dingen aanbreng. Ik dacht vooral aan bepaalde kleuters, die misschien te erg zouden schrikken. Bovendien was de klas nogal onrustig; indien een kleuter echt bang zou geworden zijn, dan had ik dit misschien niet kunnen opvangen.

Standpunt 4

"...rotzak !, ...engerd !, ...ezelskop !"

Als je Pol de muis aan het schrikken brengt, dan wordt hij kwaad en scheldt hij je de huid vol met lieve woordjes als : "rotzak", "engerd", "stom varken", "ezelskop".

Moet dat nu in een kinderboek ?

Leren we zo geen ongepaste woordenschat aan ?

Of wil men hier persé een aantal taboes doorbreken ?

Ik stond er eerst ook twijfelachtig tegenover, tot ik begon te vermoeden dat volwassenen die woorden (of woorden in die sfeer : onnozele,...)wel eens tegen kinderen gebruiken. Op zo'n momenten voelen kinderen zich klein en vernederd.

Ik denk dat die scheldwoorden voor een aantal kinderen herkenningspunten bieden...

SLOT

N.a.v. het boekje over Pol de muis schreven we één en ander bijeen over hoe kinderen praten over hun "bang zijn", en over hoe je met kinderangsten kan omgaan. We hopen dat het een uitnodiging inhoudt om meer aanvaardend te staan tegenover kleuters die bang zijn. We vinden in het verhaal zonder twijfel een ervaringsgerichte benadering van het kind; een uitnodiging om -wat zich in zijn ervaringsstroom afspeelt- intens te doorleven. Volgens ons is dit dé weg naar een echte verwerking van emotionele problemen.

Dit onderwerp is hiermee verre van afgehandeld. In een volgend nummer komen we er zeker op terug. We denken bvb.

aan een bijdrage over sprookjes met hun heksen, wolven,
duivels, reuzen,....

Ondertussen zijn jouw ervaringen en standpunten i.v.m.
omgaan met kindrangsten welkom.

LUK DEPONDT

i.s.m.

LIEVE MACHIELS

LIEVE ROUFFAER

en

FRANSIEN VANDERSCHUEREN